nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/econprog_2013_2_6.pdf.
2. Бойко Є.О. Інноваційно-інвестиційне забезпечення агропродовольчої сфери – складова сталого розвитку економіки / Є.О. Бойко // Роль науки у підвищенні технологічного рівня і ефективності АПК України: Матеріали III всеукр. наук.-практ. конф. 16-17 травня 2013 р., м. Тернопіль – С. 275- 277.
3. Бойко Є.О. Економічна безпека України та проблеми її забезпечення / Є.О. Бойко // Ефективне управління економікою: процеси, явища, ризики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. 13-14 червня 2014 р., м. Чекраси – С. 103-104.
4. Бондаренко М.П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи / М.П. Бондаренко // ЕП. – С. 104-119.
5. Вербицька Г.Л., Чапран С.П. Особливості залучення і використання іноземних інвестицій / Г.Л. Вербицька, С.П. Чапран // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/25_20.pdf
6. Дейнеко Л.В., Іртищева І.О., Бойко Є.О. Розвиток транскордонного співробітництва Причорноморського регіону / Л.В. Дейнеко, І.О. Іртищева, Є.О. Бойко // Економіст. – 2010. – № 7. – С. 78-83.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року.
8. Інвестиційна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ttp://pidruchniki.ws/15840720/investuvannya/investitsiyna_diyalnist_-_mayorova_tv.
9. Іртищева І.О., Потапенко О.М. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку / І.О. Іртищева, О.М. Потапенко // Бізнес-навігатор. – 2011. – № 3(24). – С. 102–106.
10. Іртищева І.О., Сохнич А.Я. Агротуризм – основа розвитку сільських територій / І.О. Іртищева, А.Я. Сохнич // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Сучасні проблеми розвитку сільських територій: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2011. – Вип. 6 (92). – С. 75-81.
11. Навроцька Н.А. Дуалізм впливу прямих іноземних інвестицій на приймаючі країни / Н.А. Навроцька // Бізнес інформ. – 2012. – № 1. – С. 67-71.
12. Панчишин Т. Іноземне інвестування в Україні: статистична оцінка / Т. Панчишин // Вісник Львів. УН-ТУ. Серія екон. – 2008. – Вип. 39. – С. 400-405.
13. Паук М.І. Оцінка інвестиційної привабливості Закарпаття / М.І. Паук // Ефективне управління економікою: процеси, явища, ризики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 червня 2014 р. – С. 195-197.
14. Dunning J.H. Multinational enterprises and the global economy / J.H. Dunning. – Wokingham: Addison-Wesley, 1993.

УДК 338.242.4

Пічугіна М.А.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ

У статті проаналізований іноземний досвід державної підтримки розвитку кластерів шляхом створення економічних, правових і соціальних інститутів. Визначено особливості зарубіжної практики регулювання діяльності кластерів. Сформульовано висновки та пропозиції щодо інституційних перетворень як передумови формування та розвитку кластерів в Україні.
Ключові слова: кластер, інституційні перетворення, кластерні ініціативи.

Пичугина М.А. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ КЛАСТЕРОВ
В статье проанализирован иностранный и отечественный опыт государственной поддержки развития кластеров путем создания экономических, правовых и социальных институтов. Определены особенности зарубежной практики регулирования деятельности кластеров. Сформулированы выводы и предложения касательно институциональных преобразований как предпосылки формирования и развития кластеров в Украине.
Ключевые слова: кластер, институциональные преобразования, кластерные инициативы.

Pichugina M.A. INSTITUTIONAL BACKGROUND OF CLUSTERS
It is analyzes the foreign and domestic experience of state support for cluster development through the establishment of economic, legal and social institutions. The features of foreign practice of regulation of clusters are considered. It is formulated conclusions and proposals for institutional reforms as a prerequisite for the formation and development of clusters in Ukraine.
Keywords: cluster, institutional changes, cluster initiatives.

Постановка проблеми. Аналіз робіт вітчизняних науковців з кластерної проблематики свідчить про існуючі можливості кластеризації в економіці України. Стримуючим чинником для реалізації кластерних ініціатив є недосконаліть існуючого законодавства та відсутність скоординованої кластерної політики, яка б враховувала особливості регіонів України, можливості існуючого економічного потенціалу та труднощі реалізації кластерних проектів. Через відсутність в Україні базових теоретичних розробок з питань формування інституційного забезпечення кластерів не простежується чіткості та повноти стратегії й тактики розвитку вітчизняних кластерних структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вклад в розвиток кластерної концепції внесли дослідження українських вчених С. Соколенка, Д. Стеченка, Н. Волкової, Є. Безвушко, М. Войнаренка, О. Ляха, В. Чужикова. Перспективи формування кластерів в окремих галузях економіки України висвітлені в роботах Є. Попова, О. Меха, В. Горохова, Г. Лозової та інших. Крім окремих іноземних авторів, такі міжнародні організації, як OECD, UNIDO, UNCTAD, Світовий банк, Європейська комісія, які використовують кластерну стратегію як інструмент економічного розвитку країни/регіону/галузі, у своїх аналітичних оглядах регулярно оприлюднюють дані щодо конкрентих кластерних структур, узагаль-

нюють існуючий досвід, пропонують рекомендації щодо оптимізації діяльності кластерів. Незважаючи на значний внесок українських науковців, методологія формування інституціонального забезпечення розвитку кластерів в умовах сучасної української економіки та аналіз практики її здійснення все ще залишаються невисвітленими.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні особливостей зарубіжної практики щодо інституційного забезпечення діяльності кластерів, аналізі вітчизняної урядової політики підтримки кластерних проектів та формулюванні пропозицій щодо інституційних перетворень як передумови формування та розвитку кластерів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд робіт вітчизняних та зарубіжних авторів дозволяє зробити висновок, що економічна категорія «кластер» залишається дискусійною. Різноманітність існуючих визначень поняття «кластер» пояснюється тим, що вчені досліджують доволі неоднорідні структури, які відрізняються за сферою діяльності, складом і структурою, розміром, ефективністю, тривалістю реалізації кластерного проекту тощо. Крім того, межі кластерів постійно змінюються з появою нових фірм і галузей, зростання або спаду існуючих галузей, а також з розвитком технологій і ринку, створенням нових зв'язків. Все це, а також регіональні особливості формування цих структур пояснюють різницю у визначеннях поняття «кластер» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи різних авторів до визначення поняття «кластер»

Автор	Визначення
М. Портер	сконцентровані за географічними ознаками групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг; фірм у споріднених галузях, а також пов'язаних з їхньою діяльністю організацій (наприклад, університетів, агенцій по стандартизації, а також торгових об'єднань) у певних галузях, що конкурують, але при цьому ведуть спільну роботу
Л.Е. Янг	група компаній, розташованих поряд; в окремих випадках такі скупчення утворюють групи компаній, що належать до однієї і тієї ж галузі. Характерні ознаки: розташування поблизу університетів, утворення, як правило, з малих компаній та попередній досвід роботи працівників на багатьох підприємствах
Е. Джуліані, К. Петробелі	обмежені територіально асамблеї, у яких фірми в рамках певних галузей промисловості та секторів приймають участь у взаємопов'язаних економічних трансакціях по певними виробничим ланцюгам, які полегшені, але не обов'язково визначені просторовою близькістю
А. Гарі	відносини між покупцем та постачальником, конкурентом та кооператором, які разом розподіляють ресурси
С. Розенфельд	географічна органічна концентрація подібних, пов'язаних або підтримуючих фірм, які використовують активні канали для трансакцій, комунікацій та діалогу, які використовують спільну інфраструктуру, ринки праці та послуг, і які стикаються з загальними можливостями та загрозами
Д. Пауер	система взаємопов'язаних суб'єктів, які взаємодіють та розвиваються всередині специфічного соціо-інституційного оточення (середовища)
А. Керрі	мережа компаній, їх споживачів та постачальників матеріалів, обладнання, фінансових ресурсів, освітніх послуг тощо

Незалежно від підходу дослідники зазначають, що факторами формування кластерів є відповідне інституційне забезпечення як юридичне закріплення норм, правил гри, створення організаційних структур господарювання та інфраструктури, сформованих державою, організаціями і суспільством. Це стосується як спонтанного формування, яке є наслідком випадкового скупчення ключових ресурсів та економічних суб'єктів, так і ініціативного формування, коли урядова структура (схема top-down) або група компаній (схема bottom-up) [1] намагається надати певну форму, завершеність існуючій географічній концентрації компаній або створити сприятливі умови для кластерів.

Проте є думка, що сучасна економічна теорія не має відповіді, чому окремі об'єкти (фірми) локалізувалися в одному місці, що об'єднало їх, який ефект може бути від подібного скупчення [2]. Відповідно, і практично неможливо провести аналіз та визначити сприятливість середовища для створення кластеру, а відтак і спланувати певні дії в межах кластерної ініціативи. Вважаємо цю тезу хибною, про що свідчать теоретичні дослідження та успішно реалізовані урядові програми з формування кластерів у багатьох країнах.

Процес кластеризації визначається ринковими умовами, але ініціативи підприємств щодо об'єднання у кластер можуть бути підтримані через сприяння мережевому процесу та забезпечення дружнього інституційного оточення. Інституційні перетворення, тобто формування системи соціально-економічних відносин шляхом створення економічних, правових і соціальних інститутів віднесемо до зовнішніх чинників, які визначають середовище для створення кластерів у країні. Інституційні перетворення передбачають не лише державну кластерну політику, а і створення сильної освітньої та наукової бази, сильну підприємницьку та мережеву культуру, доступ до фінансових джерел, доступ до спеціалізованих послуг, громадську та міжнародну підтримку кластерного проекту.

Перший проект кластеризації в Україні був здійснений у 1999 році. «Поділля Перший» На сьогодні кластери функціонують у Полтавській, Рівненській, Одеській, Житомирській, Київській, Чернігівській, Вінницькій, Івано-Франківській областях, АРК. Однак вчені стверджують, що потенціал кластеризації в Україні не відповідає кількості створених кластерів. Саме аналіз зарубіжного досвіду дозволяє визначити вітчизняні алгоритми підтримки кластерних ініціатив, які просто не будуть існувати без відповідного інституційного забезпечення.

Таблиця 2

Ініціативи на федеральному рівні зі створення умов для розвитку кластерів у РФ

Назва	Розробник
Програма соціально-економічного розвитку Російської Федерації на середньострокову перспективу (2006-2008 рр.)	Уряд РФ
Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів Російської Федерації	Міністерство регіонального розвитку РФ
Проект «Концепції розвитку територіальних виробничих кластерів»	Міністерство економічного розвитку і торгівлі РФ
Проект «Концепції кластерної політики»	Академія народного господарства при Уряді РФ і консалтингова компанія Bauman Innovation

Таблиця 3

Нормативно-правові акти щодо регулювання та сприяння створенню кластерів в Україні

Нормативно-правовий акт	Назва	Завдання і заходи
Постанова Кабінету Міністрів України	«Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 р. № 1001	Серед пріоритетних напрямів розвитку регіонів на період до 2015 року – створення науково-виробничих кластерів у Київській та Львівській обл., м. Києві
Постанова Кабінету Міністрів України	Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки від 14.05.2008 р. N447	Створення за участю місцевих органів виконавчої влади 25 інноваційно-технологічних кластерів, які б включали науково-дослідні організації, малі та середні підприємства, центри трансферу технологій. Розпорядниками коштів (28,7 млн грн) є МОН, НАН, Мінпромполітики, Мінпаливенерго, Мінагрополітики, Рада Міністрів АРК, Київська та Севастопольська міськдержадміністрації
Розпорядження Кабінету Міністрів України	Про затвердження плану заходів з виконання у 2008 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні від 22 лютого 2008 р. № 319-р	Поширення позитивного досвіду створення промислових та територіально-галузевих виробничих систем (кластерів) у регионах, що дасть розвиток малого підприємництва в різних галузях економіки, створення робочих місць, кооперація суб'єктів господарювання. Відповідальні Держпідприємництво, Мінпромполітики, Мінекономіки, центральні та місцеві органи виконавчої влади
Розпорядження Кабінету Міністрів України	Про затвердження плану заходів, спрямованих на реалізацію пріоритетів діяльності Кабінету Міністрів України у 2008 році від 27 лютого 2008 р. № 383-р	Всебічна підтримка наукової і науково-технічної діяльності Створення інноваційних екоінноваційних кластерів, інших складових національної інноваційної системи
Постанова Верховної Ради України	Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації»	Протягом 2007-І півріччя 2008 рр. започаткувати пілотні проекти щодо створення інноваційно орієнтованих консорціумів, що об'єднують провідні вітчизняні технічні університети, наукові установи, підприємства, фінансові установи з наступним формуванням на цій основі стійких інноваційних кластерів.

Інституційне забезпечення розвитку кластерів умовно можна поділити на юридичну та організаційну складову. Юридична складова передбачає не лише нормативні акти, але і програми, концепції, проекти, які б створювали концептуальне підгрунтя для розвитку кластерів (табл. 2).

В ЄС Саміт в Лісабоні в 2000 р. затвердив обов'язковість формування країнами ЄС національних програм кластеризації. На цьому ж саміті було створено ERA (Європейський дослідницький простір) і затверджена Програма розвитку Регіональних Інноваційних Систем» (RIS). Саміт в Брюсселі у лютому 2007р. схвалює «Маніфест кластеризації Європи», саміт в Стокгольмі 21 січня 2008р. оголошує «Європейський кластерний меморандум», що є планом дій Європи із забезпечення зростання конкурентоздатності [3].

Суб'єктивним стримуючим чинником для реалізації кластерних ініціатив в Україні залишається юридична складова забезпечення, якій бракує комплексності та узгодженості. Наприклад, законодавче забезпечення поки що обмежується постановами та розпорядженнями Кабміну України (табл. 3).

Організаційна складова – це інфраструктура, що складається з вже існуючих та спеціально створених для задоволення потреб кластеру організацій (табл. 4).

У регіоні Венето (Італія), який є центром нанотехнологічного кластеру, функціонують відповідні структури, які опікуються успішним розвитком кластеру, зокрема:

1) CIVEN – асоціація, яка була заснована університетами регіону з метою стимулювання прикладних досліджень і освіти у нанотехнологічному секторі;

2) Veneto Nanotech, яка займається розподілом державних фондів між підприємствами і дослідженнями;

3) ECSIN – лабораторія, що вивчає вплив нанотехнологій на навколишнє середовище, здоров'я і суспільство.

Сильна наукова інфраструктура є умовою розвитку цього високотехнологічного кластеру. Ядром кластеру

Таблиця 4

Організації, які складають інфраструктуру біотехнологічного кластеру в Массачусетсі [4]

Назва організації	Коротка характеристика
Massachusetts Biotechnology Council	торгова асоціація, що представляє біотехнологічні фірми
Massachusetts Department of Economic Development	відіграє ключову роль в діловому і торговому розвитку, покращуючи діловий клімат (податкові кредити на науково-технічну діяльність, інвестиційні податкові кредити)
Massachusetts Technology Collaborative	заснована державою незалежна установа, мета якої – заохочувати підприємства, що активно впроваджують нові технології
Массачусетський технологічний інститут	лідируючий центр для біотехнологічних досліджень і комерціалізації; технологічний парк і інкубатор
MIT Technology Licensing Office	ідентифікує технології, що підходять для start-up, представляє технологію потенційним інвесторам
Whitehead Institute of Biomedical Research	незалежна дослідницька і освітня установа
MIT Entrepreneurship Centre	центр, мета якого – навчити вчених підприємництву

може бути певний університет або кілька науково-дослідних установ, або учасники для координації діяльності створюють спеціальну організацію.

Австрія, Австралія, Канада, Фінляндія, Франція, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Іспанія, Португалія, Великобританія і США мають спеціальні установи. На рівні ЄС Європейська комісія займається підтримкою розвитку кластерів по всій Європі. Комісія постійно збирає, оновлює та розповсюджує інформацію про розвиток кластерів, залучає представників політичних і ділових кругів для визначення шляхів розвитку системи кластерів в ЄС. В російських та білоруських розробках пропонується систе-

ма управління процесом кластеризації, яка включає представників держорганів і підприємств (табл. 5).

Кожна країна має власну модель, відповідно, і підходи до інституційного забезпечення (табл. 6).

Висновки з проведеного дослідження. Однією з основних проблем у розвитку кластерів в Україні є відсутність відповідного інституційного забезпечення. Узагальнення зарубіжного досвіду свідчить, що немає єдиного підходу до кластерного розвитку, тобто і бачення інституційного забезпечення. Однак аналіз іноземних кластерних програм та діючих проектів свідчить, що в основному є загальна кластерна концепція, згідно з якою формуються економічні, правові і соціальні інститути, які визначають середовище для ство-

Таблиця 5

Структури з управління та сприяння розвитку кластерів Білорусі та Росії [5]

Назва структури	Характеристика
Білорусь	
комісія з конкурентоспроможності і кластерів при Міністерстві економіки	взаємодія з урядом, загальнодержавними і місцевими органами управління по питаннях розробки законодавчої бази кластерів; збір інформації про організацію кластерів, їх аналіз; пропозиції за проектом національної кластерної стратегії
регіональні комісії з кластерів	організаційна підтримка процесів внесення змін в законодавство, направлених на розвиток кластерів в регіоні; оцінка діяльності по створенню кластерів і підвищенню їх конкурентоспроможності з урахуванням економічних і політичних умов, що змінюються; сприяння в подоланні адміністративних і бюрократичних бар'єрів розвитку кластерів в регіоні
промислова асоціація	досягнення загальних цілей учасників об'єднання, забезпечення якісних взаємозв'язки і комунікації між трьома основними групами: кластером (його членами); органами державного регулювання кластеризації; зовнішніми структурами (іноземними інвесторами і міжнародними організаціями)
Росія	
Робоча група по сприянню розвитку кластерів	робоча група, що постійно діє, до складу якої включаються представники органів виконавчої влади області, для реалізації кластерної політики в області і організації роботи координаційних рад з розвитку конкретних кластерів
Координаційна рада з розвитку кластера	дорадчий орган, в який входять представники учасників кластера, органів виконавчої влади області і органів місцевого самоврядування муніципальних утворень області, для узгодження пріоритетів, стратегії і програми розвитку кластера і його учасників, включаючи набір кластерних проектів і визначення заходів по їх державній підтримці
Організація сприяння розвитку кластера	об'єднання учасників кластера, яке може існувати у формі некомерційного партнерства, для ведення операційної діяльності по формуванню і розвитку кластера та об'єднання зусиль і ресурсів його учасників для розробки стратегії і програми розвитку кластера і кластерних проектів його учасників

Таблиця 6

Структури, які опікуються розвитком кластеру в австралійській та американській моделях [6]

Країна	Фінансування	Організації
Австралія	Міністерство торгівлі і промисловості та компанії в рівних пропорціях	Спеціально створена адміністративна організація для фінансування кластерного проекту; управляється Радою директорів і до складу якої входять в першу чергу представники бізнесу, уряду, учбових і наукових установ і громадських організацій
		Cluster Facilitators Group (CFG) – Група сприяння кластеру або Комітет сприяння кластеру (КСК) Завдання на початковому етапі: • розробка стратегії і плану розвитку кластера з врахуванням інтересів всіх учасників; • моніторинг і оцінка кон'юнктури і тенденцій на внутрішньому і міжнародних ринках; • вирішення поточних проблем; • здійснення керівництва і координації діяльності всіх структур кластера; • створення надійних і міцних каналів зв'язку між всіма структурами кластера; • створення корпоративної культури кластеру. У Південній Австралії діє програма, яка використовує шестикроковий механізм для КСК за моделлю консалтингової фірми «Collaborative Economics»: 1. ініціація проекту; 2. проектне дослідження: підготовка базового документа по кластеру (економічної довідки) і випуск бюлетеня; 3. організаційні збори; 4. перші збори: обговорення повістки, стратегії (концепції), переговорний процес і затвердження робочих груп, які будуть розробляти бізнес-план для кластера; 5. другі збори: презентація чорнового варіанту бізнес-плану; 6. треті збори: остаточний варіант бізнес-плану з термінами виконання і джерелами фінансування; 7. офіційна заява про створення кластера.
США	мінімальне фінансування з боку держави	Фірма-посередник наймається приватними компаніями, учбовими закладами або науково-дослідними установами; основні завдання: створення асоціації кластера, а також розробка стратегії процесу створення кластера і бізнес-плану
		Асоціація кластера отримує доступ до фондів, що виділяються на створення сайту в Інтернеті і на організацію форумів по формуванню кластера; представляє інтереси добровільних членів кластера, надає їм спеціальні послуги і допомагає створювати горизонтальні і вертикальні зв'язки.
		Комітет сприяння кластеру (Рада кластера) створюється асоціацією, що завершує процес створення кластеру; мета – координація діяльності фірм і оперативне управління спільними проектами

рення кластерів у країні або регіоні. В Україні відсутня така концепція, відповідно, стратегія та тактика Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва, галузевих об'єднання, окремих облрад та регіональних ТПП є неузгодженою. Інституційні перетворення мають починатися з розроблення певного бачення (концепції), і лише потім втілюватися в юридичне закріплення правил, створення організаційних структур та інфраструктури.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Yeung H., W-C., Liu, W., Dicken, P. Transnational corporations and network effects of a local manufacturing cluster in mobile telecommunication equipment in China / World Development. – 2006, – vol. 8. – № 24(124) – P. 320-336.
2. Maskell R. The competitiveness of firms and regions – 'Ubiquitification' and the importance of localized learning / R. Maskell, A. Malmberg // European Urban and Regional Studies. – 1999. – № 6(1). – P. 9-25.
3. Sokolenko S. East – Cluster development in Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access : www.oecd.org/daf/corporate- Last access: 21-03-2014.
4. Swann P. A comparison of the dynamics of industrial clustering in computing and biotechnology / P. Swann, M. Prevezer // Research Policy. – 1996. – № 25. – P. 1139-1157.
5. Федулова Л. І. Технологічний розвиток економіки України / Л. І. Федулова. – К. : НАН України; Інститут економіки та прогнозування. – 2006. – 628 с.
6. A Practical Guide to Cluster Development. A Report [Electronic resource]. – Mode of access : www.aeema.com. – Last access: 25-05-2014.

УДК 330.3:378.1

Подзігун С.М.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки підприємства, фінансів
та фінансово-економічної безпеки
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У статті розглянуто особливості розвитку ринку освітніх послуг в Україні у контексті зарубіжного досвіду. Виділено ключові завдання держави, які сприятимуть формуванню ринку освітніх послуг в країнах з трансформаційною економікою. Проаналізовано зарубіжний досвід регулювання ринку освітніх послуг. Визначено, що ефективне регулювання ринку освітніх послуг повинно передбачати досягнення таких результатів: фінансова ефективність сфери вищої освіти, забезпечення її доступності та якості.

Ключові слова: ринок освітніх послуг, державне регулювання ринку освітніх послуг, вища освіта, фінансування вищої освіти, доступність вищої освіти.

Подзигун С.М. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ИНОСТРАННОГО ОПЫТА

В статье рассмотрены особенности развития рынка образовательных услуг в Украине в контексте иностранного опыта. Выделены ключевые задания государства, которые будут способствовать формированию рынка образовательных услуг в странах с трансформационной экономикой. Проанализирован иностранный опыт регулирования рынка образовательных услуг. Определено, что эффективное регулирование рынка образовательных услуг должно предусматривать достижение таких результатов: финансовая эффективность сферы высшего образования, обеспечение ее доступности и качества.

Ключевые слова: рынок образовательных услуг, государственное регулирование рынка образовательных услуг, высшее образование, финансирование высшего образования, доступность высшего образования.

Podzigun S.M. THEORETICAL ASPECTS OF EDUCATIONAL SERVICES MARKET REGULATION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF FOREIGN EXPERIENCE

In the article peculiarities of educational services market regulation in Ukraine in the context of foreign experience are considered. Pointed out main tasks of the state that'll influence educational services market formation in the countries with transformational economy. In the work foreign experience of educational services market regulation was analyzed. It was determined that effective regulation of educational services market must necessarily result in: financial efficiency of higher education sphere, providing of its availability and quality.

Keywords: market of educational services, national regulation of educational services market, higher education, higher education financing, availability of higher education.

В умовах ринкових перетворень Україна опинилася перед необхідністю створення ефективного і дієвого ринку освітніх послуг та реалізації потенціалу висококваліфікованих фахівців. Розвиток ринку освітніх послуг – необхідна умова інноваційних змін та забезпечення конкурентоспроможності країни на основі ефективного використання інтелектуальних ресурсів. З початком формування ринку освітніх послуг в Україні набули актуальності питання стосовно ступеня участі держави у сфері освіти.

Постановка проблеми. Процес інтелектуалізації економіки, який набуває все більшого поширення у світі, зумовлює підвищення ролі системи вищої освіти у зростанні економіки. Фактично рівень її розвитку та якості стає одним із головних чинників, що визначає загальний рівень конкурентоспроможності економіки країни. Отримані під час навчання знання та навички стають основою інтелектуального потенціалу економіки, визначальним фактором створення інновацій. Саме університетська наука в більшості високорозвинених країн є головною ланкою системи створення знань.

За таких умов більш значною стає інноваційна функція вищої освіти. Володіючи унікальним інно-